

T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
CEZA BÖLÜMÜ
ESAS NO : 1988/11
KARAR NO : 1988/12

ÖZET : Asker kişinin askeri mahalden sayılmayan ordu pazarından hırsızlık yapma suçuna ait davanın Adli Yargı yerinde görülmesi gerektiği hk.

TZK. 481, 523, 525, vd.

K A R A R

Davacı : K.H.

Sanık : Recep Ergin Çetinkaya

O L A Y : Üsteğmen olan sanığın, 30-10-1985 günü Malatya 2.Orduya ait lojmanlar bölgesinde, sosyal tesis olarak inşa edilip özel bir protokolla Ordu Pazarına tahsis edilen satış şubesinden bir oto teybi çaldığı ileri sürülerek, TCK'nun 491/4., 523., 525. maddelerle tecziyesi ve askeri ceza kanununun 30/A-2., 32/A. maddeleri uyarınca askerlikten ihracına karar verilmesi istemiyle, Malatya 2.Ordu Askeri Savcılığı'nın 26-11-1985 gün, 773-451 sayılı iddianamesi ile hakkında kamu davası açılmıştır.

Malatya 2.Ordu Komutanlığı Askeri Mahkemesi, 29-1-1986 gününde, 1986/54-14 sayı ile; sanığın atılı suçtan mahkumiyetine karar vermiş, bu kararın sanık tarafından temyiz edilmesi üzerine Askeri Yargıtay 1.Dairesi 9-4-1986 gününde, 1986/100-73 sayı ile; "yapılan incelemeye göre, sanığın 30-10-1985 günü 2.Ordu lojmanları içersinde ciheti askeriye tarafından kiraya verilen bina içersinde İcra-i faaliyette bulunan ordu pazarının ilgili reyonundan, yanında devre arkadaşı bir Ütgm. ile konuştuğu sırada ve ordu pazarı görevlileri de reyonda satış yaptıkları halde oradan bir oto radyo teybini alıp gittiği ve 5-6 gün sonra da ordu pazarı müdürünün kendisi ile görüşme talebi üzerine, oraya giderken teybi götürüp, ilgililerin talebi olmaksızın iade ettiği bir vakkıdır.

Ancak sanık vekilinin de ileri sürdüğü görev hususu kesin delillerle tespit edilmeden, bir başka deyişle ilgili ve yetkili yerlerden Malatya Ordu Pazarı mağazasının askeri mahal olup olmadığı sorulmak suretiyle görev konusu halledildikten sonra ve şayet olay yerinin askeri mahal ve dolayısıyla askeri mahkemenin görevli bulunduğu sonucuna varıldığı takdirde, sanığın akli ve ruhi muayene ve gerektiğinde müşahadesi ile cezai ehliyetinin tespiti, ayrıca sanığın şaka yaptığı veya buradan ne alıp götürsen kim senin ruhu duymaz gibi sözlerini duyduğu ileri sürülen Zeynel ve Zekeriya isimli ordu pazarı mağazası görevlileri de dinlendikten sonra sanığın suç kastının münakaşa ve tespiti gerekirken noksan soruşturmayla karar verildiği sonucuna varılmıştır" gerekçesiyle ve oyçokluğuyla hükmün bozulmasına karar vermiştir.

.../...

20

Malatya 2.Ordu Komutanlığı Askeri Mahkemesi, 12-11-1986 gününde,1986/259-387 sayı ile; ordu pazarının içinde bulunduğu lojmanlar bölgesinin askeri güvenlik bölgesi içinde olduğunu ve krokide gösterildiği üzere bu yerin askeri mahal olarak kabulü gerektiğini ileri sürerek sanığın yeniden mahkûmiyetine karar vermiştir.

Bu kararın sanık tarafından temyiz edilmesi üzerine Askeri Yargıtay 1.Dairesi 25-2-1987 gününde,1987/107-94 sayı ile; (kamu düzenini ilgilendiren görev konusunun öncelikle incelenmesi gerekmektedir; asker kişilerin hangi suçlarına,hangi hallerde askeri mahkemelerde bakılacağı 353 sayılı kanunun,askeri mahkemelerin görevini belirleyen 9.maddesinde belirtilmiştir.

Buna göre,asker kişilerin,askeri olmayan suçları askeri mahalde işlemeleri halinde askeri mahkeme,aksi halde adliye mahkemeleri görevli olacaktır.Olayda,suç doğrudan TCK'nununa giren bir suçtur.Ancak sanık asker kişidir.Askerî şahıstır,o halde 353 sayılı kanunun 9.maddesi amir hükmüne göre eğer olay yeri askeri mahal ise askeri mahkeme,askeri mahal değil ise adliye mahkemesi görevli olacaktır.Bir başka deyişle görev konusunun halli olay yerinin askeri mahal olup olmadığına bağlıdır.

Mahkemenin ilk hükmü,ilgili ve yetkili yerlerden ordu pazarının askeri mahal olup olmadığı sorulması bakımından bozulmuştur.Bu husus mahkemece 2.Ordu Komutanlığı Harekat Başkanlığından sorulmuş ancak gelen cevaplarda,Ordu pazarının askeri güvenlik bölgesi içinde olduğu belirtilmesine rağmen askeri mahal olduğuna dair bir açıklama veya belge ileri sürülmediği görülmektedir.

Askeri yasak bölgeler ve askeri güvenlik bölgeleri ile askeri mahallerin birbirine karıştırılmaması gerekir. Her ikisi de tamamen ayrı kavramlar olup,maksat ve gayeleri de tamamen başkadır.

2565 sayılı kanunun 1.,2. ve 3. maddeleri birlikte değerlendirildiğinde,öz olarak,milli menfaatları ve gizliliği sağlamak ve korumak için bu mahiyet ve önemdeki askeri tesis ve bölgelerin etrafında Bakanlar Kurulunca askeri yasak bölgeler veya genel kurmay başkanlığınca da askeri güvenlik bölgeleri kurulabilir.Bu bölgelerin içersinde resmi olmayan,hususî mahiyetteki hakiki ve tüzel kişilerle,bunlara ait mülk ve tesisler bulunabilir.Bu halde bölgenin giriş çıkışları ile bölge içersindeki her türlü zirai,ticari ve iktisadi faaliyetler,bazı izin ve şartlara tabi tutulabilir.Yine bu bölgelerin içinde çoğunlukta olduğu gibi askeri mahaller bulunabilir ve bulunmaktadır.Ancak bölgelerin tamamının her zaman askeri mahal kabul edilmesi mümkün değildir,tatbikatta da böyle olmadığı görülmektedir.

Bu açıklamalardan sonra askeri mahallerin ne olduğu ve nereleri

olduğuna baktığımızda, bu deyimın açık bir tarifine rastlanmamaktadır. Ancak iç hizmet kanununun 12., 51. ve 100. maddelerinin ışığı altında, müstakar askeri yargıtay içtihatlarına baktığımızda, askerlerin eğitim, konaklama ve barınmalarına ayrılan yerlerin, bir başka deyişle, askerlerin eğitim, öğretim, tatbikat gibi görev yaptıkları, barındıkları ve konakladıkları yerlerin askeri mahal kabul edildiği görülmektedir. Bunlar da iç hizmet kanununun 12. maddesinde sayılan; kışla, karargâh, askeri kurum (askeri hastane, okul, orduevi, dikimevi, askeri fabrika, askerlik şubesi, ikmal merkezi, depo) gibi askeri tesis ve teşkillerdir.

İç hizmet kanununun 51. maddesinde açıkça; askerlerin barındığı ve hizmet gördüğü kışla, karargah ve askeri kurumlar ile Deniz Kuvvetleri teşkilatında bulunan gemiler gibi askeri tesislerin, askeri kışla olduğunu belirttikten sonra 100. maddesinde de; ordu evleri, askeri gazinolar ve kışla gazinolarının askeri bina olup, askeri mahal vasıf ve mahiyetini haiz olduğunu açıkça belirtmektedir. Bundan evvelki iç hizmet kanununun 98. maddesinde ordu pazarlarından bahsettiği halde 100. madde de burayı askeri mahal olarak göstermemiştir.

Askeri Yargıtay 2. Dairesi, askeri uçakla kaçakçılık yapılmasından dolayı bu uçağı askeri mahal olarak kabul etmemiştir.

Netice olarak; askerlerin eğitim, tatbikat yapmadıkları, barınıp konaklamadıkları yerlerin, bunlar askeri mahaller içinde olsalar dahi, askeri mahal olarak kabulü mümkün değildir. Kaldıkı olay yeri askeri mahal içinde dahi değildir. Ordu Pazarı 205 sayılı özel kanuna göre kurulmuş bir ticaret ve alışveriş yeridir. Askerlik hizmet ve görevleri ile ilgisi yoktur. Binnetice suç askeri mahalde işlenmemiştir ve 353 sayılı kanunun 9. maddesine göre askeri mahkeme görevli değildir) gerekçesiyle mahkûmiyet hükmünün bozulmasına karar vermiştir.

Malatya 2. Ordu Komutanlığı Askeri Mahkemesi, 6-5-1987 gününde, 1987/164-3 sayı ile; bozma kararına uyarak ordu pazarının askeri mahal sayılmadığı ve suçun askeri mahalde işlenmediği gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiştir.

Malatya 2. Sulh Ceza Mahkemesi, 25-1-1988 gününde, esas 1987/220- karar 1988/50 sayı ile; (suçun işlendiği ordu pazarınının 2. Ordu lojmanları vaziyet planında görüldüğü gibi sosyal tesis adı altında askeri gazino, berber, kuaför ve ordu pazarı olmak üzere aynı kompleks binanın içinde olduğu ve askeri saha hududu içersinde bulunduğu ve askeri mahal kavramının dar yorumlanmasının mevzuatın ruhuna aykırı düştüğü ve suçun askeri mahalde işlendiğinin kabulü gerektiği) gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiştir.

Böylece, her iki mahkemenin kesinleşen görevsizlik kararları arasında, 2247 sayılı Yasa'nın 14. maddesinde belirlenen olumsuz görev uyuşmazlığı doğmuş ve dosya Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 26-2-1988 gün, 855 sayılı yazısıyla Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE : Türk Ulusu adına yargı yetkisini kullanan Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümü Selahattin Metin'in Başkanlığı'nda, Mebrure Gözdemir, Adnan Hamzaoğulları, Casim Yılmaz, Ersin Eserol, Nursafa Pandar ve Duran Dinçer'in katılmaları ile yaptığı 28-3-1988 günlü toplantıda geçici raportör Hakim İsmet Köker'in raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; toplantıya, Cumhuriyet Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Bekir Mavıoğlu ile Askeri Yargıtay Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Ahmet Alkış'ın Adli Yargı yerinin görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Olay yerinde etraflıca açıklandığı üzere asker kişi olan sanığın Malatya 2.Ordu lojmanlar bölgesindeki ordu pazarından bir oto radyosu çaldığı ileri sürülmüştür.

353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun, askeri mahkemelerin görevlerini belirten 9.maddesinde, asker kişilerin askeri olan suçları ile bunların asker kişiler aleyhine veya askeri mahallerde yahut askerlik hizmet ve görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlara ait davaların Askeri Mahkemelerde bakılacağı belirtilmiştir.

Asker kişi olan sanığa atılı hırsızlık suçu, niteliği itibariyle askeri suçlardan bulunmadığından ve askerlik hizmet ve görevi ile ilgili olarak işlendiği de ileri sürülemediğinden, atılı suçun yukarıdaki madde kapsamına girebilmesi için, suçun askeri bir mahalde işlendiğinin kabul edilmesi icap eder, Bu itibarla, görevli yargı yerinin belirlenmesi için hırsızlığın yapıldığı ileri sürülen ordu pazarının, askeri mahal olup olmadığı tespit edilmelidir. Gerek askeri ceza kanununda gerekse 353 sayılı askeri mahkemeler kuruluşu ve yargılama usulü kanununda açık ve seçik olarak askeri mahallin tarifi yapılmadığı gibi 211. sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun da bir sarahat yoktur. Ancak iç hizmet kanununun 12. maddesinde, askeri kurum tabirinin tarifi yapılmıştır. Buna göre, kış'a ve karargah anlamı dışında kalan askeri hastahane, okul, ordu evi, dikimevi, fabrika, askerlik şubesi, ikmal merkezi ve depo gibi askeri tesis ve teşkiller askeri kurum sayılır. Görüldüğü üzere bu tarifin içinde "ordu pazarı" sayılmış değildir. Gene iç hizmet kanununun 45. maddesinde "garnizon" içinde ve civarında yerleşmiş kış'a, karargah veya askeri kurum bulunan meskûn yerlere denir, biçiminde tarif edilmiştir. Aynı kanununun 98. maddesinde "ordu pazarları başlığı altında Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarının çeşitli ihtiyaçlarını elverişli şartlarla temin etmek maksadıyla hususi kanunlara göre teşkil ederek ordu pazarları kurulacağı belirtilmiştir.

99. maddede ise ordu evleri ve askeri gazinoların kurulma şart-

.../...

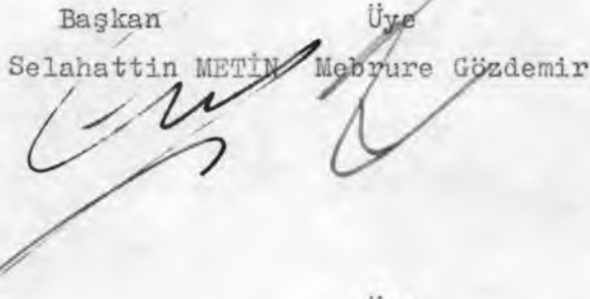

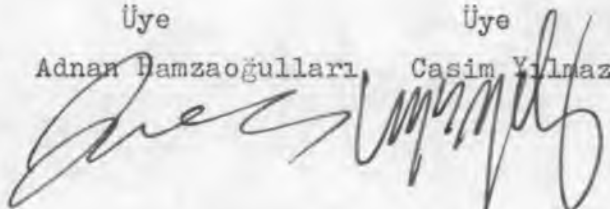
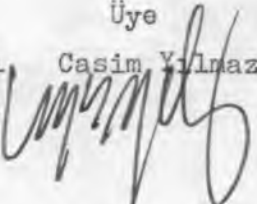
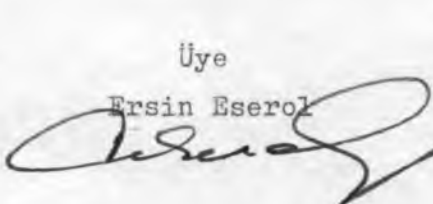
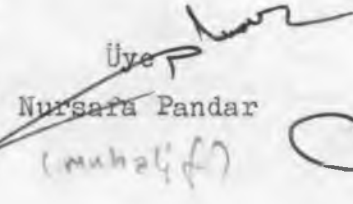
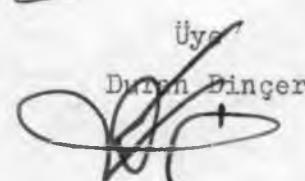
ları belirtildikten sonra 100.madde de açıkça ordu evleri,askeri gazinoları ve kışla gazinoları askeri bina olup askeri mahal,vasıf ve mahiyetini haizdir,denilerek ordu pazarlarını askeri mahal kapsamı dışında bırakmıştır.

Bu itibarla ve ordu pazarları 205 sayılı özel kanuna göre, kurulmuş ticari bir kuruluş olduğundan ve askerlik hizmet ve görevleri ile doğrudan bir ilgisi bulunmadığından atılı suçun askeri mahalde işlendiğinin kabul edilmesi mümkün değildir.

Nitekim Uyuşmazlık Mahkememiz'in 9-3-1987 gün,1987/30-34 sayılı kararında,kışla dışı askeri lojmanların dahi askeri mahal olarak kabul edilmediği ve askeri lojmanda işlenen suça ait davanın Adli Yargı yerinde görülmesine karar verildiği görülmektedir.

Bu nedenlerle davanın Adli Yargı yerinde görülmesi ve Malatya 2.Sulh Ceza Mahkemesi'nin görevsizlik kararının kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

S O N U Ç :Anlaşmazlığın,niteliğine göre Adli Yargı yerinde çözülmesi gerektiğine,bu nedenle Malatya 2.Sulh Ceza Mahkemesi'nin 25-1-1988 gün,esas 1987/220-karar 1988/50 sayılı görevsizlik kararının kaldırılmasına,üyelerden Nursafa Pandar'ın karşı oyuyla ve oyçokluğuyla 28-3-1988 gününde karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Selahattin METİN	Mebrure Gözdemir	Adnan Hamzaoğulları	Casim Yılmaz
			
Üye	Üye	Üye	
Ersin Eserol	Nursafa Pandar (muhafız)	Duran Dinçer	
			

G/T.

Bu kararın Resmî gazete'de yayımı uygundur.

Başkan

ÜYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

CEZA BÖLÜMÜ

ESAS NO : 1988/11

KARAR NO : 1988/12

K A R Ş I O Y Y A Z I S I

2.Ordu Komutanlığı Harekat Başkanlığı yazısında; Ordu pazarının bulunduğu binanın,MSB'liğinca sosyal tesis olarak inşa edildiği,binanın bir kısmının askeri gazino ve müstemilatı,diğer kısmının da Ordu pazarı satış şubesi olarak kullanıldığı,buranın Malatyadaki TSK mensuplarına kolaylık sağlanmak üzere,bir protokol ile Ordu pazarına tahsis edildiği,söz konusu binanın 3 askeri birliğin yer aldığı,etrafı duvar ve tel örgü ile çevrili,girişinde nizam karakolu ve nöbetçisi olan,girişlerin sadece nizam karakolundan izinli olarak yapıldığı bir mahal içersinde bulunduğu belirtilmiş olup,yazı ekindeki krokide bu hususlar işaretlenmiştir.

Askeri birliklerin iskan edildiği,etrafı duvar ve tel örgü ile çevrili,girişinde nizam karakolu ve nöbetçisi bulunan,girişleri izne tabi olan bir yerin,TSK.İç Hizmet Kanununun 51. ve 79.maddeleri gereğince askeri mahal (kışla) dan başka bir yer olamayacağı ortaya çıkmaktadır.TSK.İç Hizmet Kanununun 51.maddesinde "kışla; Askerin barındırıldığı ve hizmet gördüğü tek bir bina veya toplu halde bulunan muhtelif binalar ile bunların müstemilatından olan diğer binalar ve arazidir..."hükümü yer almıştır.Kışla içersinde lojmanların,ordu pazarı satış şubesi vb.tesislerin bulunması,kışlanın askeri mahal olma vasfını ortadan kaldıramaz.Nitekim; Uyuşmazlık Mahkemesi'nin söz konusu 9-3-1987 gün ve 1987/30-34 sayılı kararında ".... kışla dışı askeri lojmanların..."askeri mahal olarak kabul edilemeyeceği belirtilmek suretiyle (kışla içinde olanların) askeri mahal olacağına işaret edilmiştir.

Diğer yönden; Ordu pazarı şubesinin bulunduğu binanın,bir bölümünün askeri gazino ve müstemilatından ibaret olduğu belirtildiğine göre,TSK.İç Hizmet Kanununun 99.maddesindeki hükümden buranın (kışla gazinosu) olduğu anlaşılmaktadır. Zira Malatyada bir orduevi bulunmaktadır.Söz konusu askeri gazinonun orduevinin diğer bir şubesi olduğu belirtilmediğinden 99. maddeye göre bu yer bir kışla gazinosudur.Bu durumda askeri gazinonun yer aldığı söz konusu bina kışla müstemilatından ibarettir.Kışlanın müstemilatından madut bulunan bir binanın,bir bölümüne ordu pazarı şubesinin yerleştirilmesi o yeri askeri mahal olmaktan çıkartamaz.Bu hal eşyanın tabiatına aykırı düşer.Bir bütün hakim vasıfları ile tanımlanır.

.../.....

2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanununun 20/b.maddesinde (güvenlik bölgelerinin kışlanın dış sınırlarından başlayacağı) belirtilmiştir. Bir yer zaten kışla sınırı içinde ise artık oraya güvenlik bölgesi denemez, askeri mahal denir. Bu yönden bakıldığında, 2.Ordu Harekat Başkanlığı yazısının işbu teknik ve hukuki özellikler nazara alınmadan kaleme alındığı anlaşılmaktadır. 30-4-1983 gün ve 18033 sayılı B.G. de yayınlanan yönetmelik ekindeki şekil 9'a bakıldığında durum açıklığa kavuşmaktadır. 205 sayılı Ordu Yardımlaşma Kurumu kanunu gereğince kurulmuş bulunan ve hususi hukuka tabi olan OYAK'ın kendi olanakları ile kurup işleteceği, askeri mahaller dışındaki ordu pazarlarının askeri mahal sayılmayacağı izahatın varestedir. İç Hizmet Kanununun 12.,98-100.müddeleri bu görüşten hareketle tanzim edildiğinden ordu pazarlarını askeri mahal kapsamına almamışlardır. Burada önemli olan ordu pazarlarının askeri mahal sayılıp sayılmıyacağı olmayıp, kışla ve karargah gibi askeri mahaller içine lojman yapılması, ordu pazarı şubesi gibi sosyal hizmetlerin yerleştirilmesi halinde durumun ne olacağıdır. Bizce, yukarıda belirtilen nedenlerle, askeri mahal bir bütündür, bütünlük bozulmadığı ve sınırları değiştirilmediği sürece o yer askeri mahal olmaya devam eder.

Yukarıda belirtilen nedenlerle, anlaşmazlığın Askeri Yargı yerinde çözülmesi bu nedenle 2.Ordu Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nin görevsizlik kararının kaldırılması gerektiği görüşüyle çoğunluk kararına muhalifim.

Üye
Nursafa Pandar

G/T.